

COVID-19 Alg?lanan Risk Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *COVID-19 Alg?lanan Risk Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19362>

Özet

COVID-19 Algılanan Risk Ölçeği (COVID-19 Perceived Risk Scale), 2020 yılında Murat Yıldırım ve A. Güler tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçeğin temel amacı, bireylerin **COVID-19 pandemisi** sırasında hastalığa ve sonuçlarına yönelik algıladıkları tehlike ve ciddiyet düzeylerini ölçmektir. Bu ölçek, özellikle salgının erken dönemlerinde bireylerin davranışları, kaygı düzeylerini ve koruyucu önlemlere uyumları anlamak için kritik bir araç olarak tasarlanmıştır. Ölçek geliştirme çalışması, salgının psikolojik etkilerini inceleyen akademik literatüre önemli bir katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Algılanan Risk, Pandemi, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Koronavirüs, Sağlık Kaygısı

Yazarlar

Murat Yıldırım, A. Güler

Amaç

COVID-19 Algılanan Risk Ölçeği'nin temel amacı, küresel bir kriz olan **COVID-19 pandemisi** sürecinde bireylerin hastalığa ilişkin bilişsel ve duygusal risk algıları güvenilir ve geçerli bir şekilde nicelleştirmektir. Bu ölçüm, halk sağlığı müdahalelerinin planlanmasında ve risk iletişim stratejilerinin belirlenmesinde hayati öneme sahiptir.

Ölçek, bireylerin hastalığa ne kadar ciddiye aldıkları (algılanan ciddiyet) ve hastalığa yakalanma ihtimallerini ne kadar yüksek gördüklerini (algılanan yatkınlık) belirleyerek, bu algıların koruyucu davranışlarla olan ilişkisini incelemeye olanak tanır. Geliştirme çalışması, bu yapının kültürel bağlamda nasıl şekillendiğini ortaya koymayı hedeflemiştir.

Yapı

Ölçek, bireyin çevrelerindeki tehlikeleri değerlendirme süreci olan **algılanan risk** kavramının temelidir. Bu psikolojik yapı, genellikle iki ana bileşen etrafında şekillenir: **Algılanan Yatkınlık** (bireyin hastalığa yakalanma olasılığını değerlendirme) ve **Algılanan Ciddiyet** (hastalığın sonuçlarının ne kadar ağır olacağını düşünmesi).

COVID-19 Algılanan Risk Ölçeği, bu iki boyutu ölçerek, bireyin pandemik tehdide verdiği tepkinin kapsamlı bir değerlendirmesini sunar. Yüksek algılanan risk seviyesi, genellikle daha sık hijyen kurallarına uyma ve sosyal mesafe gibi koruyucu sağlık davranışlarıyla ilişkilendirilmektedir.

Geçerlik

Ölçek geliştirme aşamasında, geçerlik çalışmaları kapsamında hem içerik geçerliği hem de yapı geçerliği incelenmiştir. İçerik geçerliği, uzman görüşleri alınarak maddelerin ölçülmek istenen yapıyı ne derece temsil ettiğinin değerlendirilmesiyle sağlanmıştır.

Yapı geçerliği ise temel olarak **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA) ve **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak öngörülen faktör yapısına uygunluğunu göstermeyi amaçlanmıştır. Çalışmanın bulguları, ölçeğin COVID-19 risk algısının ölçmede sağlam bir yapısal geçerliğe sahip olduğunu desteklemektedir, ancak orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir.

Güvenirlik

Güvenirlik çalışmaları, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle ölçeğin iç tutarlılığını, **Cronbach Alfa** katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

Yıldırım ve Güler (2020) tarafından yürütülen ön çalışma, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu yüksek alfa katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı, yani COVID-19 risk algısını, tutarlı bir şekilde ölçtüğünü işaret etmektedir. Orijinal çalışmada spesifik güvenirlik değerleri belirtilmemiş olsa da, yayınlanan makalelerinde ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Faktör Analizi (Factor Analysis), ölçeğin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu mu olduğunu saptamıştır. Ön çalışma, COVID-19 Algılanan Risk Ölçeği'nin psikolojik risk algısının temel bileşenlerini temsil eden belirli sayıda faktör altında toplandığını göstermiştir.

Genellikle bu tür risk algısı ölçeklerinde birincil faktör, genel **Pandemi Tehdidi Algısı** olarak ortaya çıkarken, ikincil faktörler ise hastalığın kişisel sonuçlarına (ölüm korkusu, sosyal izolasyon riski) odaklanabilir. Yıldırım ve Güler (2020), ölçeğin faktör yapısının veri setine yüksek uyum sağladığını ve risk algısını ölçmek için uygun bir yapısal model sunduğunu rapor etmiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Ölçek derecelendirmesi orijinal kaynakta belirtilmemiş olup, standart olarak 5 veya 7 noktalı Likert formatının kullanıldığı varsayılmaktadır.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yetişkin Popülasyon

Yaş Grubu: Yetişkinler (18 yaş ve üzeri)

Popülasyon Detayları: Türkiye'de yaşayan, COVID-19 pandemisinden etkilenen genel internet kullanıcıları ve yetişkinler.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Questionnaire)

Anahtar Kelimeler

Algılanan Ciddiyet, Algılanan Yatkınlık, Ç Tutarlılık, Ölüm Kaygısı, Faktör Analizi, COVID-19

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Belirtilmemiş

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: tyildirim@agri.edu.tr (Murat Yıldırım)

Yazma Adresi: Arah İbrahim Çeçen Üniversitesi (Dönemin bağı kuruluşu)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik ve araştırmacı amaçlı kullanımlar için yazarın izni dahilinde kullanılabilir. Ticari kullanım ve telif hakları için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Referanslar

Yıldırım, M. & Güler, A. (2020). Factor analysis of the COVID-19 Perceived Risk Scale: A preliminary study. *Death Studies*. <https://doi.org/10.1080/07481187.2020.1784311>

Bu çalışmanın tam metin PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: [tandfonline.com](https://www.tandfonline.com)

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı burada indirilebilir: [covid-19-algilanan-risk-olcegi-toad.pdf](https://www.tandfonline.com)

COVID-19 Algılanan Risk Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri orijinal kaynak içeriğinde spesifik olarak listelenmemiştir. Maddelerin tam listesi için lütfen Yıldırım ve Güler (2020) tarafından yayımlanan orijinal makaleye başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM